אבל כללו גמר מיניה (לצפון) שפיר אלא אי סבירא לן דלא הוא גמר מכללו ולא כללו גמר מיניה האי לגופיה איצטריך [א] כיון דאהדריה אהדריה אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא אימא כי אהדריה קרא לגבי מתן דמים ואימורין דבעי כהונה אבל שחיטה דלא בעיא כהונה לא מיבעי צפון א"כ נימא קרא כי כחטאת הוא מאי כחטאת האשם כשאר אשמות יהיה למה לי לאקשויי לחטאת למה לי לאקשויי לעולה אמר רבינא איצטריך אי אקשיה לחטאת ולא אקשיה לעולה הוה אמינא חטאת מהיכן למדה מעולה דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא וניקשיה לעולה ולא ניקשיה לחטאת [ב] הוה אמינא [א]דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש וכי תימא [ג] ניקשי אקושי לחטאת ניחא ליה דמקיש ליה לעיקר ולא נקיש ליה לטפל להכי אקשיה לחטאת ואקשיה לעולה למימר דבר הלמד בהיקש שאינו [ד] חוזר ומלמד בהיקש רבא אמר [ה] מהכא דכתיב [ב]כאשר יורם משור זבח השלמים למאי הלכתא אי [ו] ליותרת הכבד ושתי הכליות בגופיה כתיב (אמר רב פפא) משום [ז] דבעי אגמורי יותרת הכבד ושתי הכליות מפר העלם דבר של צבור לשעירי עבודת כוכבים בגופיה [ח] לא כתיב ומפר כהן משיח הוא דגמר להכי איצטריך כאשר יורם דניהוי כמאן דכתב בגופיה ° ולא ניהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אמר ליה רב פפא לרבא וליכתביה בגופיה ולא נקיש אי כתב בגופיה ולא אקיש הוה אמינא [ג]דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש וכי תימא נקשי אקושי ניחא ליה דכתביה בגופיה מדאקיש ליה אקושי להכי כתביה ואקשיה למימרא דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש: (היק"ש וגזיר"ה שו"ה ק"ל וחומ"ר [ט] סימן): דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד מהיקש [י] אי מדרבא אי מדרבינא דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בגזירה שוה תא שמע [ד]רבי נתן בן אבטולמוס אומר [א]מנין לפריחה בבגדים שהיא טהורה נאמר [ב]קרחת וגבחת בבגדים ונאמר [ג]קרחת וגבחת באדם מה להלן פרח בכולו טהור אף כאן פרח בכולו טהור והתם מנא לן דכתיב [ד]מראשו ועד רגליו ° ואיתקש ראשו לרגל [יא] מה להלן כולו הפך לבן [יב] פרח בכולו טהור אף כאן כולו הפך לבן פרח בכולו טהור [ה]אמר ר' יוחנן בכל התורה כולה למידין למד מלמד [ו]חוץ מן הקדשים שאין דנין למד מלמד דאם כן לא יאמר צפונה באשם ותיתי בג"ש דקדשי [יג] קדשים מחטאות ° לאו למימרא דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בגזירה שוה ודלמא משום דאיכא למיפרך מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות [ז]קדשי [יד] קדשים יתירי כתיבי: [ח]דבר הלמד מהיקש חוזר ומלמד בקל וחומר

אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת. תימה [כט] לא לכתוב את החטאת ולי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אמאי אקשיה לעולה כלל תיפוק ליה מחטאת [ל] האשם דמה חטאת לצפון מעכב אף אשם כן וי"ל דאי לא כתב לצפון [לא] לא הוה אמינא הא הדריה קרא לשחיטת לצפון למידי דלא בעיא כהונה והאשם לא דרשינן ליה כלל דהא לא כתב כאשם דהוה משמע כשאר אשם דעלמא לצפון יהא זה אבל האשם משמע האשם זה יהא כחטאת למתן דמים [לב] למזבח וכן יש להקשות אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש לא נכתוב לצפון כלל ותיתי [באשמות] מכחטאת וכאשם [לג] כי היכי דילפינן מיניה סמיכה בפרק קמא (לעיל יא.) ועוד [לד] נילף שאר אשמות מאשם מצורע ואשם מצורע מהיקישא דכחטאת וי"ל דלא הוה אמינא דלהדריה קרא לשחיטת לצפון ולא הוה דרשינן כאשם [לה] כשאר אשם (כיון דלא כתב כאשם) כיון דלא כתב לצפון בהדיא בשאר אשמות:

כאשר יורם למאי הלכתא. תימה הא איצטריך לכדדרשינן בסוף כל הבשר (חולין דף קח.) זה בא ללמד ונמצא למד מה פר כהן משיח יש בו מעילה אף שור זבח השלמים יש בו מעילה וי"ל דמאי לאקשויי לזבח השלמים ולא ליכתוב כאשר יורם [לו] דכאשר יורם משמע דאתא לרבויי הרמה אחרת אי נמי ההיא דכל הבשר (שם) כתנא דבי רבי ישמעאל דנפקא ליה דרשא דהכא מועשה לפר זה פר העלם כדאמר פרק בית שמאי (לעיל דף מא.) אבל לתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יום הכיפורים איצטריך כאשר יורם (להך דרשא)[לז]:

ונכתביה בגופיה. תימה כדאמר פרק ב"ש (גם זה שם:) משל למלך בשר ודם שסרחה [לח] עליו מדינה ומיעט בסרחונם מפני חיבתן וי"ל דבשביל חיבתן לא היה לו לגלגל אלו דרשות למילף מהיקשא ומ"מ ילפינן מיניה חיבתן [לט] מדלא אשמעינן בדוכתא אחרינא דבר הלמד מהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש: **קדשי** קדשים יתירי כתיבי. תימה כיון דילפינן גזרה שוה מהדדי למה לן היקשות דלעיל בחטאת [מ] ואשם:

אבל כללו גמר מיניה. מידי דלא חידש בו כגון שחיטת לצפון אי הוה כתיבא ביה ולא הוה כתיבא בשאר אשמות גמרי ליה שאר אשמות מיניה דלא חידוש הוא אלא יצא מן הכלל [מ] הוא ולמד על דבר שלא נאמר בכלל (א) והיכי [מא] יצא לידון בדבר החדש כגון מתן דמים שבזה למזבח ובזה שינה ואומר לבהונות: **כיון דאהדריה** [מב] **כו'.** וכתיב (ב) כי כחטאת האשם הוא כדין חטאת כך דין אשם [מג]: **אהדריה.** לכללו בין למתן דמים בין לשחיטת לצפון ולא היה צריך לכתוב בו שחיטת לצפון אלא לעיכובא: **דבעי כהונה.** שחיטה כשירה בזר אבל למידה [מד] דשחיטה דלאו עבודת כהן היא לא אהדריה דהא בתורתו כתיב כחטאת האשם הוא לכהן לענין עבודות שבכהן: **א"כ נימא קרא כי כחטאת הוא.** לכהן: **כשאר אשמות יהיה.** הלכך לענין לצפון נמי אהדריה וכי כתיב ביה שחיטה [מה] בלצפון דקרא לעיכובא אתא ושאר אשמות נמי מיניה ילפינן לעיכובא: **למה לי לאקשויי בשחיטתו לחטאת ולעולה.** דכתיב (ג) במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה: **מהיכן למדו.** לשחיטת לצפון: **אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת הוה אמינא.** בעלמא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש: **וכי תימא.** אם איתא דחוזר ומלמד בהיקש נקשיה לחטאת ולא לעולה משנינן לך ניחא ליה לאקשויי לעיקר כו': **למימרא.** מדאיצטריך למיהדר ולאקושי [מו] לעולה ש"מ דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ומהכא נפקא לן בכל דוכתא: **כאשר יורם.** באימורי פר כהן משיח כתיב: **משום דבעי אגמורי יותרת הכבד ושתי כליות כו'.** שהיה צריך ללמד [מז] מפר העלם תורת אימוריהן לשעירי עבודת כוכבים דאיתקוש אהדדי לענין הקטרת אימורין כדאמרינן בפרק ב"ש (לעיל מא.) אשה לה' וחטאתם על שגגתם [מח] ופר העלם דבר בגופיה לא כתיב יותרת וכליות ומפר כהן משיח גמר בהיקש כדאמרן בפרק בית שמאי (שם נט:) ועשה [מט] לפר כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח אקשינהו להדדי: **להכי איצטריך כאשר יורם.** דפר כהן משיח ואם אינו ענין לו תנהו לענין פר העלם דניהוי כמאן דכתיבי בפר העלם גופיה דלא ליהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ואי קשיא הא נפקא לן הך דרשה מועשה לפר זה פר העלם דבר כדאמרן בפרק ב"ש (ב) (לעיל מא.) ה"מ לתנא דבי ר' ישמעאל דאמר לפר זה פר העלם אבל לתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יום הכיפורים איצטריך כאשר יורם להך דרשה: **ונכתביה בגופיה.** דפר העלם בהדיא ולא ליקשיה לפר כהן משיח הואיל וסוף סוף טרח וכתב כאשר יורם יתירא להכי: **הוה אמינא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש.** בעלמא דלא הוה ילפינן מהכא מידי:

דבר הלמד בהיקש כו'. משום דבעי למיבעי בעיא אחריתי הדר נקיט לה: **אי מדרבא.** מכאשר יורם: **אי מדרבינא.** מאשם מצורע דאיצטריך לאקושי לחטאת ולעולה: **לפריחה.** אם פרחה הצרעת בכל הבגד: **מה להלן פרח בכולו** [נ] **טהור.** כדכתיב אם פרוח תפרח וגו' (ויקרא יג): **וכאן.** גבי קרחת וגבחת דאדם מנלן דטהורה פריחה דאילו פריחה כי כתיבא בנגע עור בשר כתיב ואילו קרחת וגבחת כתיבי גבי נתקין למקום שער דראש וזקן שאין סימניהן שוין לנגעי עור בשר שזה בשער לבן וזה בשער צהוב: **ואיתקש ראשו.** נתקי הראש: **אף כאן כו'.** אלמא נתקין בהיקשא ילפינן להו וחוזרין ומלמדין על הבגדים בג"ש: **א"ר יוחנן.** מהכא לא תיתי ראייה דלאו קדשים הוא דאף היקש מלמד בהיקש [נא] חוץ מקדשים. ותדע לך שהמדה הזאת שהבאתה אינה למידה בקדשים: **דא"כ הוא.** דדבר הלמד בהיקש חוזר ולמד [נב] בג"ש: **לא יאמר לצפון באשם ותיפוק בג"ש.** דנאמר קדשי [נג] קדשים בחטאת ונאמר קדשי קדשים באשם: **קדשי קדשים יתירי כתיבי.** בהו והוה ליה (ט) גזירה שוה מופנה משני לדדין ואין משיבין עליה. גבי חטאת כתיב תשחט החטאת קדש קדשים הוא (ויקרא ו) ובאשם כתיב וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא (שם ז) ובתרוייהו כתיב בויקח קרח (במדבר יח) לכל חטאתם ולכל אשמם אשר ישיבו לי קדש קדשים לך: מדתנא

באשם (צ"ק). וכפ"ת הגיה האשם וכגירסתו לעיל (י' כ) עיי"ש בפ"ת אות י': לד] נ"י צ"ק ונילף שאר ועי"ש כילורו: לה] נ"י פ"מ האשם כשאר אשם יהא כיון וכו'. [וגרס התיבות שבסוגריים]. וצ"ק מחקו עפ"כ: לו] בשמכ"י נוסף אלא כאשר מזבח השלמים: לז] נ"ל שכעס על אוהבו ומיעט בסרחונו מפני חיבתו כו' חיבתו כו' (שמכ"י): לח] בש"מ נוסף וליכא למימר דכוליה להכי הוא דאתא לאשמועינן דדבר הבא בהיקש כו' מדלא (ש"מ). (נראה דלפניו יש למחוק תיבות ומ"מ ילפינן מיניה חיבתן): מ] נ"ל דכחטאת האשם כל"ל (שמכ"י וב"ש. ועיי' שטמ"ק כאן: מ] נלע"ל ממילתיה דר' יוחנן הוא, ובא להוכיח וכו' (גליון).

עין משפט
נר מצוה

מו א מיי' פרק י"ב מהלכות טומאת צרעת הלכה ח:

◆

תורה אור השלם

1. כַּאֲשֶׁר יוּרַם מִשּׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן עַל מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, י
2. וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרֵי הֻכַּבֵּס אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה לֹא הָפַךְ הַנֶּגַע אֶת עֵינוֹ וְהַנֶּגַע לֹא פָשָׂה טָמֵא הוּא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ פְּחֶתֶת הִוא בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ: ויקרא יג, נה
3. וְכִי יִהְיֶה בַקָּרַחַת אוֹ בַגַּבַּחַת נֶגַע לָבָן אֲדַמְדָּם צָרַעַת פֹּרַחַת הִוא בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ: ויקרא יג, מב
4. וְאִם פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בָּעוֹר וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֵת כָּל עוֹר הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן: ויקרא יג, יב

◆

מוסף רש"י

לפריחה בבגדים. אם פרח תפרח הצרעת ונתמלא כל הבגד (סנהדרין פח.) שהיא טהורה. ואע"פ שלא נאמר אלא באדם (ויקרא יג) ואם פרוח תפרח וגו' (נדה יט.):

◆

שיטה מקובצת

אבל כללו גמר מיניה. ולית ישנו כל האשמות בכיות כמצורע. וי"ל דמה לא גמר כללו מיניה כיון שהוא החדש עלמו שסותר הכלל. ולית מ"מ ישנו נבלים כבל מצורע דמה לא סתר את הכלל לגמרי. וי"ל דכמנחות (דף נח.) איכא מישתעא דלכן לאשמות טעונין נסכים אלא דגר הכא נגלר ונדרה: אימא כי אהדריה קרא וכו'. עיין בהגהות בסוף המסכת: חטאת מהיכן למדה. עיין בהגהות בסוף המסכת: אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת. עיין בהגהות בסוף המסכת: אי ליותרת ושתי הכליות בו'. ולפי"ג דלעיל (דף מא.) נפקא לן יותרת ושתי הכליות לשעירי ע"ז מלפר. וי"ל היינו לתנא דבי ר' ישמעאל אבל הכא איירי אליבא דרבי (תוריס): דאם כן לא יאמר צפונה באשם. ממילתיה דר' יוחנן קא לעיל [illegible] שהיה לתעלה אינה נוהגת בקדשים (תו"א): קדש קדשים יתירא כתיבי. תימה כיון דהוא ג"ש וילפינן מהדדי למה לן היקשות דלעיל דכחטאת האשם דכתיב גבי מצורע למחוזרי לכללו. תיפוק ליה מקדש קדשים דהא כתיב קדש קדשים גבי אשם מצורע ויליף ליה בג"ש דקדש קדשים מחטאת למחוזרי לכללו לכהנים מתן דמים ואימורים. וי"ל דכיון שילא אשם מצורע מן הכלל לידון בדבר החדש, אי אתה יכול להחזירו לכללו בפירוש מכח קן ג"ש דקדש קדשים, [ד]אלא שרי חוזר בפירוש, אפי' את"ל דג"ש תפיסה כמו היקש מ"מ אלי ג"ש דקדש קדשים איצטריך למילי אחרינא לקמן (דף נ.) לגבי שניית המנחה דקאמר אשכחן שירי מנחה קדשי קדשים מנין ת"ל קדש קדשים, ולכך לא הוי חוזר בפירוש מכח [קן] ג"ש, אבל היקש דכחטאת האשם בא להחזירו לכללו הוא דאתא ולכך תפיסה חוזר בפירוש, ותימה קשה לעיל בפ"ק (דף י.) למה לי היקשא דכחטאת כאשם גבי שחט אשם, תיפוק ליה מג"ש דקדש קדשים לומר דשחטן שחיטה לרבנן דר' אליעזר ילג"ש לגלא לשמו. ואומר מורי דשמא ג"ש לא ניתנה לגזרים רק גבי שחיטה משום דקדש קדשים דכתיב בין בסתם אשם בין באשם מצורע גבי שחיטה הוא דכתיב, אבל מכחטאת כאשם דכתיב גבי סתם אשם דרשינן שפיר מיניה שחיטה דלגמרי מקרא דכתיב אשם לחטאת נכך היקשא דכתיב כחטאת כאשם תורה אחת לכם. ועוד יש לומר דגבי סמיכה כתיב קרבנו (ויקרא ג, ג) דהאי מיעוט והוה מוקמינן ג"ש לגזרים אחרים, אבל השתא דאיכא היקשא לשמיכה מוקמינן (ג"ש) קרבנו לדרשא אחריתי, וכן נר' דאיצטרך היקשא לגלא לשמו לאפוקי מהך היקשא דשלמים דזאת התורה (לעיל ד:):

מסורת הש"ס

א) [לעיל מא. לקמן נה. נז. יומא נ. מנחות כח. עח. פכ:], ב) יומא נו. ג) סנהדרין פו: [נדה יט. ושם איתא ר' יונתן וכ"ה בילקוט] וע"ע ערכין יח: ובתוס' ד"ה ואי, ד) שבועות י. תמורה כא: ע' ספרי חוקת קכו. ירוש' קידושין פ"א ה"ב, ה) ע' ירוש' יבמות פ"ח ה"א, ו) ת"כ צו פרש' ד ה"א וה"ב, ז) [לעיל מא.], ח) ויקרא יד יג. ט) נדה כב:. י) [ע' חולין קז. תוס' ד"ה אמר ר"י דמתני' כמנין אחר]:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל כללו וכו' ולהיכי יצא: (ב) ד"ה להכי איצטריך וכו' בפ' ב"ש תיבת לתנא דבי ר' ישמעאל:

◆

גליון הש"ס

גמ' ולא ניהוי דבר הלמד בהיקש. ע"ל נו ע"ב תוד"ה ולאביי: [שם ואיתקש ראשו לרגל מה להלן כולו הפך לבן פרח בכולו טהור. עי' ערכין דף יח ע"ב בתוד"ה ולר' נגעים לאמא וכו': שם לאו למימרא דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בג"ש. עי' לקמן דף נו ע"ב בתד"ה לפני וכו': שם לאו למימרא דדבר הלמד בו'. עי' לעיל דף מח ע"א תוד"ה מה לכלן:

◆

שינויי נוסחאות

א] אצטריך והאי לגופיה איצטריך (ש"מ): ב] לחטאת א"ל אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת הוה (ש"מ), וכ"ה בכ"י ותוי': ג] תימא א"כ ניקשי (ש"מ): ד] נ"ל אינו (ש"מ): ה] אמר דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש מהבא (ש"מ): ו] תיבת אי ליתא בכתה"י. ותוי: ז] נ"ל אלא משום (ש"מ): ח] נ"ל ופר העלם דבר של צבור בגופיה כו' (ש"מ), וכ"ה בכ"י ל"ה משום [ותיבות ופר העלם וכו' הת"ד]: ט] וחומ"ר ובנין אב סימן (כתה"י ש"מ): י] נ"ל בהיקש (כתה"י, ד"ה, הגר"ב): יא] לרגליו (כתה"י, שמכ"י): יב] בקלת כתי"י ובכ"מ ליתא תיבות כולו הפך לבן, וכ"ל להלן נסמוך, וכקלת כתה"י ליתא תיבות פרח בכולו, ולאחר מכן לבן מייתר (תו"ס): יג] בקודש קדשים מחטאת כל"ל. וכבכ"י נוסף למאי הלכתא כתביה רחמנא לאו (ש"מ): יד] נ"ל קדש (ש"מ), וכ"ה בכ"י ותוס' כת"י: טו] הכלל ללמד הוא, ללמד עליו דבר שלא כו' (כתה"י): טז] נ"ל נחזי דמי (ש"מ): יז] דאהדריה וכתב כי (וליתא תיבת כו') (כתה"י וד"ר) לפניו ע"פ כת"י ול"ע. יח] אשם זה (ש"מ): יט] נ"ל למידי (כתה"י ובש"מ) כ"ל לגבי שחיטה (ש"מ): כ] שחיטת צפון ברישא דקרא כו' (כתה"י ובש"מ ובש"מ): כא] נ"ל לאקושי (ש"מ): כב] ללמוד וכו' תורת אימורין (כתה"י): כג] שנגתם חטאתם הרי היא לך כשגגתם ופר כו' (שמכ"י), תיבת ופר העל"ד, ראה את ח: כד] תיבות ועשה לפר ליתא בכתה"י: כה] נ"ל בכולו (ש"מ): כו] בהיקש בכל התורה חוץ (ש"מ): כז] נ"ל ומלמד (כתה"י ודו"ו): כח] נ"ל קדש וכן בסמיך (ש"מ): כט] תימה אי דבר הלמד וכו' כל"ל ומה שבינתיים נמחק (ש"מ, ועי' צ"ק): ל] נ"ל מכחטאת (ש"מ וצ"ק): לא] דאי לא כתב [בית צפון (ב"ש)] לא הוה אמינא דאהדריה קרא למידי דלא בעיא כהונה והאשם כשאר אשמות יהא לא הוה דרשינן כו' כל"ל והאשר נמחק (שמכ"י): לב] דמים ואימורין למזבח וא"ת אכתי אי דבר כו' כל"ל, ותתיבות דהא לא וכו' דלעיל ועד כאן הוא תוספת (ש"מ וב"ש). ועי' צ"ק שבגיה בדרך אחר: לג] נ"ל